

Polnisch

Hofburg **Kaiserappartements**

Witamy Państwa w wiedeńskim Hofburgu i zapraszamy do obejrzenia apartamentów cesarskich, muzeum cesarzowej Sisi oraz zbiorów cesarskich sreber stołowych.

Wspaniałe wnętrza, bogactwo dzieł sztuki i ciekawostki z historii cesarskiej czekają na Państwa. Zapraszamy do zwiedzania!

Silberkammer

2 Ogólne informacje o zbiorach sreber i przedmiotów miedzianych

Po upadku monarchii austro-węgierskiej w roku 1918 pozostawi-one ogromne części gospodarstwa dworu cesarskiego poukładano i podzielono na ekspozycję „sreber i zastaw ce-sarskich“. Od roku 1923 udostępniono je zwiedzającym wraz z eksponatami pochodzącymi ze zbiorów porcelany oraz dworskiej cukierni, piwnic, kuchni, jak i bieliźniarni.

Zapraszamy Państwa do obejrzenia różnych przedmiotów, wchodzących niegdyś w skład gospodarstwa dworu cesarskiego oraz do zapoznania się z etykietą i kulturą stołową dynastii Habsburgów.

Obecnie znajdujemy się przed kolekcją miedzianych brytfann, kotłów, garnków i foremek, dzięki którym możemy sobie wyobrazić wielość i różnorodność zadań, jakie stały przed personelem kuchni dworskiej: brytfanny na turbota, kotły na wodę, garnki na szparagi, garnki, w których gotowano pożywne buliony, zwane garnkami „olio“, garnki z żarem; pokrywki tych garnków mają zglębienia na żarzący się węgiel, który opiekał potrawy z góry. Zbiór wszystkich tych naczyń świadczy o ogromie pracy, wykonywanej na dworze cesarskim przez prawie pięć tysięcy osób. W miedzianych foremkach przyrządzano na niezliczoną ilość sposobów galarety i galaretki, biszkopty, kremy, nugat. Ponadto służyły one również do wypieku cesarskiej babki zwanej Guglhupf. Foremki te są świadectwem wysokich umiejętności cesarskich cukierników.

Ówczasnie naczynia miedziane były rozpowszechione w domach arystokracji i mieszczaństwa. Miały one tę zaletę, że utrzymywały ciepło. Natomiast ich wadą była trująca śniedz, powstająca po zetknięciu się miedzi z kwaśnymi potrawami. Dlatego naczynia miedziane powlekano cyną, a następnie stale sprawdzano, czy nie ma ubytków cyny. A teraz przechodzimy do pierwszego pomieszczenia ze zbiorami sreber.

3 Zbiory sreber, różne zastawy stołowe, srebrne sztuce
W pierwszym pomieszczeniu ze zbiorami sreber i ekspozycją zastaw stołowych wraz z dębowymi witrzynami pochodzącymi jeszcze z czasów monarchii możemy zobaczyć pojedyncze sztuki lub części z zastawy starowiedeńskiej, a także z zastaw węgierskich i czeskich, jak również przykłady wyrobów z biało-złotej porcelany sanitarnej z Czech. Godne uwagi są piękne kolekcje kieliszków wykonanych ze szkła o różnych szlifach. Pochodzą one z wytwórni szkła Lobmeyra w Wiedniu. W zielonych kieliszkach podawano wina reńskie. W gablocie znajdującej się pośrodku sali możemy podziwiać srebrne sztuce, używane na dworze cesarskim. Jeszcze dziś jada się nimi podczas oficjalnych bankietów. Pierwszy zestaw sztucców na dwór dostarczył Stephan Mayerhofer jeszcze przed rokiem 1837. Następnie wykonawcą sztucców była firma Mayerhofer i Klinkosch, będąca kontynuatorem działalności Stephana Mayerhofera, aż wreszcie zlecenia przejął Joseph Karl Klinkosch, dostawca wyrobów na dwór cesarski. Sztuce odznaczają się wyjątkowym i do dzisiaj popularnym zdobieniem w formie złobionych rowków.

4 Bielizna dworska, nakrycie używane podczas oficjalnych bankietów

W środkowej gablocie znajdują się przedmioty ze zbioru bielizny stołowej.

Do 1872 roku bieliznę stołową gospodarstwa dworu cesarskiego znakowano różnymi pieczęciami i złotym kolorem; dopiero później pojawiły się haftowane monogramy i korony. Ręczniki, jak i bieliznę pościelową wyrabiano wcześniej tylko z białego, delikatnego lnu. Dopiero w końcu XIX wieku pojawiły się ręczniki wykonane z bawełny, a później również z angielskiego frotté.

Różne serwisy porcelanowe, które możemy obejrzeć w witrzynach, obrazują, jak z biegiem czasu zmieniał się gust. Na początku XIX wieku za panowania cesarza Franciszka I oraz Ferdynanda I wygląd zewnętrzny zastaw stołowych przeznaczonych do codziennego użytku nie ulegał szczególnym zmianom – była to skromna, biała porcelana o gładkich złożonych brzegach. Jedy-nie umieszczony na nich orzeł cesarski pozwala rozpoznać panującą w danym okresie modę lub pismo dekoratora porcelany. Teraz przechodzimy do witrzyny stojącej na lewo od przejścia do kolejnego pomieszczenia. Tutaj możemy zobaczyć już niektóre przedmioty z zastawy stołowej, na której jadano podczas oficjalnych bankietów. Do niedawna zastawy tej używano jeszcze jako serwisu reprezentacyjnego podczas uroczystych kolacji dla zagranicznych gości prezydenta republiki, ale o tym będzie mowa później. Na tej zastawie, nazywanej w czasach monarchii „Hofform“, kolacje jadała rodzina cesarska.

5 Porcelana sanitarna

Zanim w 1876 roku cesarzowa Elżbieta jako pierwszy członek cesarskiego dworu poleciła urządzić sobie własną łazienkę odpowiadającą współczesnym wyobrażeniom, nie było jeszcze łazienek w dzisiejszym rozumieniu tego słowa. Również później większość członków dworu cesarskiego musiała się zadowolić zestawami do mycia, na które składały się miski i dzbanki na wodę, brodziki, mydelniczki i miseczki na przybory do golenia, nocniki itp. Zestawy te nie były jednolite – większość przedmi-otów była wykonana z białej porcelany o złożonych brzegach i zdobionej złotym orłem.

6 Zastawa stołowa Mintona

Rarytas stanowi wyjątkowa angielska zastawa stołowa, którą cesarzowa Elżbieta podarowała cesarzowi Franciszkowi Józefowi jako prezent do pałacu myśliwskiego Offensee. Zastawę zaprojektował w 1870 roku William Coleman. W sposób naturali-styczny przedstawiono na niej owady, ptaki, zwierzęta morskie i rośliny.

7 Serwis Grand Vermeil

Do najcenniejszych serwisów znajdujących się w cesarskich zbiorach sreber bez wątplenia należy zastawa o nazwie „Grand Vermeil“. Jest to główne dzieło francuskiej sztuki złotniczej, w skład którego początkowo wchodziły przedmioty na 40 nakryć. Około roku 1850 wiedeńscy złotnicy powiększyli serwis do 140 nakryć. Obecnie ta niezwykle wytworna zastawa składa się z 4500 części i waży ponad tonę. Wykonano ją ze specjalnie poszlacanego srebra, którego nazwa „vermeil“ pochodzi z języka francuskiego.

Warto zwrócić uwagę na również ciekawą historię zastawy, która ściśle wiąże się ze świetnością i z upadkiem Napoleona. Wykona-nie tej wyszukanej zastawy zlecił w roku 1808 prawdopodobnie Eugeniusz de Beauharnais, pasierb Napoleona. Wykonawcami zlecenia byli paryski złotnik Martin-Guillaume Biennais i złotnik z Mediolanu Eugenio Brusa. Zastawa była przeznaczona dla dworu w Mediolanie, gdzie Beauharnais w latach 1805-1814/15 piastował urząd wicekróla.

Wprawdzie gotowa zastawa trafiła do Mediolanu, ale po upadku Napoleona Królestwo Lombardzko-Weneckie weszło w skład Cesarstwa Austriackiego. Zgodnie z postanowieniami kongresu wiedeńskiego cesarz Franciszek musiał odkupić zastawę od Euge-niusza de Beauharnais. Cesarz Franciszek ożenił się po raz czwarty – z okazji ślubu z Karoliną Augustą kazał w 1816 roku

sprowadzić zastawę do Wiednia po wcześniejszym zastąpieniu wygrawerowanych herbów Napoleona jako króla Włoch herbem cesarza Franciszka I.

8 Wiedeńska srebrna zastawa cesarska
W tym ostatnim pomieszczeniu starej części z ekspozycją sreber i zastaw stołowych w środkowej witrzynie widzimy srebrne talerze, tace, półmiski, rondle i wazy do zup, dzięki którym można wyobrazić sobie wielkość srebrnej zastawy używanej codziennie na cesarskim dworze. Zastawy wykonane z masywnego srebra oznaczone są herbem cesarskim. Urzekają one prostotą oraz powściągliwą elegancją. Wielkość zastaw ze srebra była podykto-wana faktem, iż na wiedeńskim dworze jadano wyłącznie na srebrnych lub złotych zastawach. Na porcelanie wytwarzanej w Europie od 1710 roku przez długi czas podawano tylko zupy i desery – pozostałe dania serwowano nadal na talerzach ze srebra. Dopiero w przeciągu XIX wieku podczas nieoficjalnych posiłków zaczęły przeważać serwisy porcelanowe. W witrzynach po bokach przechowywane są ozdoby stołowe; poślacane patery na słodycze oraz kandelabry z poszlacanego brązu należą do nowofrancuskich pater dekoracyjnych, które zobaczymy później.

9 Państwowa zastawa stołowa używana podczas oficjalnych bankietów

Historyczna zastawa stołowa, zwana „Hofform“, której jeszcze długo po upadku monarchii aż do roku 2000 używano podczas oficjalnych bankietów, pochodzi z wiedeńskiej manufaktury porcelany. Srebrne talerze, na których wcześniej jadano na dworze, w czasach republiki służyły jedynie za podstawę pod talerz. Dania serwowano na porcelanowej zastawie do oficjalnych bankietów, jak nazwano ją w czasach republiki. Jest to zastawa o białym tle i delikatnym złotym pasku dekoracyjnym zdobionym w kropki z czarno-czerwono-złotym dwugłowym orłem. Pod względem wykonawstwa na szczególną uwagę zasługuje wynaleziona około 1855 roku metoda litograficznego nanoszenia złoceń i kolorów. Ręczne malowidła zostały zastąpione przez usprawnioną i wydajniejszą produkcję seryjną. Srebrne sztuce pochodzące z firmy J.C. Klinkoscha oraz kieliszki z wytwórni J. & L. Lobmeyra stanowią uzupełnienie tego serwisu. Ukoronowaniem całego nakrycia jest serwetka kunsztownie złożona “po cesarsku“. W obu bocznych fałdach serwetki znajdowało się pieczywo stołowe. W ten sposób złożone serwetki były częścią nakrycia tylko do tych posiłków, w których uczestniczył cesarz. Ponadto sam sposób składania serwetki „po cesarsku“ był utrzymywany w tajemnicy i przekazywany wyłącznie ustnie wybranym osobom. Również obecnie „po cesarsku“ układa się serwetki, tylko gdy obecne są koronowane głowy lub prezydenci państw. Tajemnicę tę znają zaledwie dwie osoby!

10 Cesarzowa Elżbieta, serwis podróżny

Dla cesarzowej Elżbiety na greckiej wyspie Korfu wybudowano willę „Achilleon“. Na wyspę cesarzowa udawała się statkiem „Miramare“. W skład wyposażenia jachtu wchodziła specjalnie wyprodukowana zastawa i sztuce z alpaki, czyli wykonane z posrebrzanego metalu. Wzór kształtu zastawy pochodzi z popularnej około 1890 roku oferty fabryki wyrobów metalowych Arthura Kruppa w Berndorfie. Jedyłą wskazówką, iż serwis przeznaczony jest dla cesarzowej, był wygrawerowany delfin noszący cesarską koronę.

Po drugiej stronie witrzyny możemy zobaczyć inne przedmioty, zdobione sławnym delfinem, który stał się znakiem rozpoznaw-czym wszystkich przedmiotów przeznaczonych dla cesarzowej w czasie pobytów w Grecji.

Tutaj widzimy również srebrne sztuce wykonane przez jednego z triesteńskich złotników i przeznaczone do użytku w willi „Achileon“.

11 Dekoracyjne patery mediolańskie

Z okazji koronacji cesarza Ferdynanda na króla Lombardii i Wenecji w 1838 roku zamówiono w Mediolanie olbrzymie patery dekoracyjne. Jest to największa kompozycja znajdująca się w zbiorach sreber. Po ułożeniu wszystkich części, wchodzących w

jej skład, ma ona długość 30 metrów wraz z paterami ustawiony-mi na zdobionych lustrach. W części środkowej możemy podziwiać przedstawiające Lombardię figury alegoryczne z koroną w kształcie murów i rogiem obfitości oraz figury z czapką dożów i lwem św. Marka przedstawiające Wenecję. Na brzegach tych zdobionych luster stoją na przemian figury przedstawiające tańczących geniuszy i świeczniki.

Widok tych jakże imponujących pater, które przyozdabiano jeszcze bukietami kwiatów, jak również owocami i słodyczami, pozwala nam wyobrazić sobie przepych cesarskich uczt. Symboli-czne, utrzymane w stylu klasycystycznym zdobienia pater nawiązują do barokowej tradycji dekorowania stołów. W zależności od okazji, z jakiej zasiadano do stołu, zdobienia nawiązywały do bóstw mitologicznych, sztuki wojennej lub do symboli miłości.

12 Ceremonia obmycia stóp
Na dworze cesarskim od wieków panowała tradycja obmywania stóp. Co roku w Wielki Czwartek cesarz i cesarzowa obmywali stopy 12 mężczyznom i 12 kobietom, nawiązując tym samym do pełnego pokornej miłości aktu obmycia stóp dwunastu apostołom przez Chrystusa. Uczestnikami ceremonii byli sędziwi i ubodzy ludzie, których uprzednio poddawano szczegółowemu badaniu lekarskiemu. Następnie porządnie umyci zjawiali się w Wielki Czwartek u bram dworu. Po ceremonii obmycia stóp oraz po posiłku składającym się z tradycyjnych potraw postnych wybrane osoby otrzymywały w prezencie gliniane kufle z wieczkiem wypełnione białym winem, srebrny kubek z wybitym podwójnym orłem i rokiem, jak również potrawy i sakiewkę z trzydziestoma srebrnymi monetami, które nawiązywały do judaszowych srebrników. Znajdujące się przed nami obydwą złote zestawy, składające się z tacy i dzbanka wykonano w XVIII wieku w najlepszych pracowni-ach srebra w Augsburgu. Używano ich podczas ceremonii chrztu Habsburgów, ceremonii mycia rąk na wydawanych ucztach oraz w czasie ceremonii obmycia stóp w Wielki Czwartek.

13 Habsburska zastawa stołowa
Serwis deserowy zwany wcześniej „serwisem laxenburskim“ zamówiono w wiedeńskiej manufakturze w 1824 roku z okazji ślubu arcyksięcia Franciszka Karola Habsburga z Zofią, córką króla Bawarii, rodziców późniejszego cesarza Franciszka Józefa. Pod koniec XVIII wieku cesarz Franciszek I, ojciec arcyksięcia, polecił wybudować w położonym niedaleko Wiednia Laxenburgu, gdzie znajduje się letni pałac rodziny cesarskiej, zamek „Franzensburg“ jako pomnik dynastii Habsburgów. Tamtejsze posągi, jak również obrazy, herby i witraże sławią historię rodziny.

Tutaj zaś sami możemy się przekonać o tym, iż myśl o zajęciu przez dynastię poczesnego miejsca w historii objęła także zastawę stołową. Oprócz herbów i portertów wcześniej panujących władców z dynastii Habsburgów oraz i żon romantyczną wyprawę w przeszłość uzupełnia 60 tak zwanych „talerzy przedstawiających ruiny“ z widokiem zamków i pałaców należących do monarchii naddunajskiej. To nie przypadek, że neogotyckie formy zastawy kojarzą się z relikwiarzami, kielichami mszalnymi i innymi przedmiotami sakralnymi. Po rozpadzie Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego w roku 1806 cesarz Franciszek starał się zrównoważyć utratę godności sakralnej Cesarstwa Niemieckiego oraz ugruntować świętość i zapewnić trwanie dynastii Habsbur-gów w ustanowionej w Austrii monarchii dziedzicznej. Dlatego też nawet zastawa stołowa, dzięki przedstawionym na niej portretem przodków, otrzymała niemal liturgiczny charakter i odzwierciedlała ideę panowania Habsburgów po wieczne czasy.

14 Zastawa stołowa dla arcyksięcia Maksymiliana Ferdynanda

Tę zastawę przywieziono do Wiednia z zamku Miramare koło Triestu, dawnej rezydencji arcyksięcia Maksymiliana Ferdynanda, późniejszego cesarza Meksyku. Był on młodszym bratem cesarza Franciszka Józefa. W roku 1854 został głównodowodzącym cesarsko-królewskiej marynarki wojennej. W 1864 roku przyjął godność cesarza Meksyku, lecz nie zdołał utrzymać się na tronie

meksykańskim. Został wzięty do niewoli przez przywódcę rewolucji liberalnej Benito Juareza, który w 1867 roku kazał rozstrzelać cesarza. Szczegóły tego wątku usłyszymy apartamentach cesarskich.

Wytwórcą tej zastawy jest węgierska manufaktura porcelany Herend, która początkowo specjalizowała się w naśladowaniu chińskich wzorów. Cesarz Maksymilian zamówił tę zastawę do swojej meksykańskiej rezydencji w Chapultepek w 1865 roku. Właścicielowi manufaktury Moritzowi Fischerowi pozwolono pokazać ten serwis podczas paryskiej Wystawy Światowej w 1867 roku jako reklamę swoich produktów. Po zakończeniu wystawy cesarz Maksymilian już nie żył, dlatego też zastawa ta nigdy nie znalazła się w Meksyku.

15 Białozłoty serwis z manufaktury hrabiego Thuna

Białozłoty serwis nabyto w 1851 roku dla cesarza Ferdynanda. Ferdynand, który od ludu otrzymał przydomek „Dobrotliwy“, w następstwie Wiosny Ludów w 1848 roku abdykował na rzecz swego młodszego bratanka Franciszka Józefa, a następnie opuścił Wiedeń, udając się do Pragi. Resztę życia spędził w odosobnieniu w Zamku Praskim, gdzie zmarł w 1875 roku. Na nowe wyposażenie jego siedziby w Pradze zamówiono w wytwórni porcelany hrabiego Thuna w miejscowości Klášterec w Czechach białozłotą zastawę stołową. Projekt wzoru tej zastawy był w ówczesnym czasie niezwykle modny. W połowie XIX wieku gust ogólnie przyjęty za standard uległ zmianie. Wyraźnie surowe, proste i klarowne kształty w stylu biedermeieru zostały zastąpione delikatniejszymi i płynniejszymi formami. Bogate, złote zdobienia stanowiły odpowiedź na rosnącą potrzebę feudalnego przepychu, obecną także na wiedeńskim dworze cesarskim.

16 Nowofrancuskie patery dekoracyjne

Po Wiśniu Ludów w 1848 roku na tronie zasiadł cesarz Franciszek Józef. Jednym z pierwszych nabytków dla młodego cesarza były tak zwane „nowofrancuskie patery dekoracyjne“, które zamówiono w Paryżu w 1850/51 roku.

Patery te wykonane z połączanego brązu nie mają sobie równych i wyróżniają się od pozostałych przepychem oraz bogactwem zdobień. Na ogromnych kandelabrach o kształcie bogato zdobionym ornamentami roślinnymi i muszlami umieszczono bawiące się amorki, skaczące zwierzęta łowne i fruujące ptaki, które mają ożywić całą konstrukcję. Patery tych rozmiarów stały się koniecznością, ponieważ młody cesarz Franciszek Józef zwykł regularnie gościć swoich doradców i ministrów. Pod wpływem arcyksiężnej Zofii na dwór powróciły elementy barokowe i stylu rokoko, widoczne przede wszystkim w umeblowaniu apartamentów. Ten powrót do feudalizmu objął również zastawy i patery.

17 Zastawa obiadowo-deserowa w zielone wstążki (porcelana serwska)

Zastawa w zielone wstążki była wytwornym prezentem francuskiego króla Ludwika XV dla cesarzowej Marii Teresy symbolizującym rosnące zbliżenie pomiędzy obu krajami, Francją i Austrią, po wielu klęskach poniesionych w wyniku wojen sukcesyjnych. Wijące się zielone wstążki tworzą główną ozdobę części zastawy, której kształty nawiązują do barokowych wyrobów złotniczych. Pomiędzy nimi znajdują się finezyjne rokokowe sceny namalowane według płócién pędzla François Bouchera. Przedstawiają one alegorie miłości, poezji, muzyki, malarstwa i rzeźby lub nawiązują do literatury światowej począwszy od Homera, a skończywszy na Moliерze.

Zastawa z porcelany serwskiej stanowi okazały przykład wyjątkowo wytwornych wyrobów pochodzących z królewskiej francuskiej manufaktury porcelany w Sèvres, założonej 1738 roku. Wykonane zostały ze specjalnej, bardziej kruchej porcelany szklistej. Dzięki zastosowaniu niższych temperatur kolory uzyskały wyjątkową promieniującą jasność. Na krótko przed wykonaniem zastawy w manufakturze uzyskano tę soczystą, nasyconą zieleń. Tylko raz użyto jej do produkcji zastawy będącej podarunkiem dla Marii Teresy jako motywu w formie podwójnej wstążki.

18 Złote wazy do zup z kłosami zboża

W roku 1777 cesarz Józef II złożył wizytę swojej siostrze, królowej francuskiej Marii Antoninie. Do Wiednia przywiózł z podróży w sumie 500 drogocennych porcelanowych przedmiotów z Sèvres, między innymi zastawę stołową w kolorze jabłkowej zieleni oraz cztery okazałe wazy, z których trzy przetrwały do dziś w zbiorach sreber.

Okrągła waza przeznaczona na pożywną zupę, tak zwana waza „olio“, i dwie pozostałe wazy do zup stoją na giętych nóżkach na podstawkach. Na wazach widzimy połączane, żywe i barwne ozdoby w kształcie wiązek kłosów oraz namalowane na medialionie owoce, płody rolne, kwiaty, jajka, owoce morza, a także przyrządy służące do pracy w ogrodzie i w polu. Symbolizują one płodność, owoce pracy na roli oraz dary natury.

19 Składanie serwetek (łabędź), bielizna stołowa

Sztuka składania serwetek ma długą tradycję, lecz niestety zanika. Skomplikowane sposoby ich składania w formie wachlarzy, ryb, muszelek, łabędzi, kaczek lub kwiatów stanowiły uzupełnienie dekoracji stołu przede wszystkim we wczesnym baroku. Tylko najwyższej jakości len i odpowiednia wielkość pozwalają ułożyć serwetki w tak wyszukany sposób. Spełniająca te wymagania serwetka cesarska ma wymiary 1 x 1 m. Istnieje jeszcze wiele innych wzorów składania pochodzących z XVII wieku, dzięki którym można uzyskać pełne artyzmu kreacje.

20 Złota zastawa

Złota zastawa stanowi najokazalszą zastawę na dworze cesarskim. Wszystkie poszczególne części tej zastawy stołowej, przeznaczonej dla dwunastu osób, pokryte są polerowanym złotem. Częściowo również środek, jak i spód są połączane. Subtelne, złożone amalgamatem ornamenty nawiązują do antycznych gzymsów.

Złoty serwis, wykonany w 1814 roku, to mistrzowskie dzieło wiedeńskiej manufaktury porcelany. Zakup tego serwisu stał się nieodzowny, gdyż odpowiednia cesarska zastawa ze złota została przetopiona na monety podczas wojny przeciw Napoleonowi. Gdy w czasie pobytu cesarza Franciszka w Paryżu w 1814 roku powstał pomysł zorganizowania w Wiedniu wielkiego kongresu europejskich mocarstw, zamówiono ten serwis w wiedeńskiej manufakturze. Tym sposobem przynajmniej optycznie udało się zastąpić przetopioną na monety zastawę.

21 Zastawa miśnieńska

W 1710 roku w Miśni założono pierwszą i przez długi czas najlepszą w Europie manufakturę porcelany. Tutaj widzimy zastawę miśnieńską, powstałą około 1775 roku, wyróżniającą się okazałymi malunkami kwietnymi. Kształty zaś są dobrym przykładem tak zwanego „klasycystycznego baroku“, gdyż pękate wazy z uchwytem w kształcie owocu zdają się nawiązywać jeszcze do okresu baroku; natomiast ażurowy koszyk na owoce już do klasycyzmu z upodobaniem czerpiącego z bogactwa form kultury antycznej.

22 Starofrancuskie patery dekoracyjne

Starofrancuskie patery dekoracyjne zostały zamówione w Paryżu w 1838 roku z okazji koronacji cesarza Ferdynanda na króla lombardzko-weneckiego w Mediolanie. Nieznany jest jednak wytwórca, ponieważ duże zamówienia za granicą na dworze zwykło się trzymać w tajemnicy lub załatwiać za pośrednictwem marszałka dworu, aby nie urazić wiedeńskich rzemieślników. Patery wykonano z połączanego brązu. Prostokątne lustrzane dna pater wieczorem odbijają światło ze świec kandelabrów. Symboliczne zdobienia, jak również delikatne, wijące się ornamenty roślinne sprawiają wrażenie niezwyklej okazałości.

23 Talerze z widokiem

Po miśnieńskiej manufakturze porcelany drugą najstarszą wytwórnię w Europie założono w 1718 roku w Wiedniu. Wprawdzie w ówczesnym czasie porcelana była ulubionym i drogim przedmiotem dla kolekcjonerów, ale na dworze cesarskim nie znalazła jeszcze uznania. Wyjątek stanowiły desery, które podawano na porcelanie. Fakt, iż około 1800 roku porcelanę

uznano za godną stołu cesarskiego, wiąże się także z przetapianiem sreber cesarskich na monety potrzebne w czasach wojen. W 1803 roku cesarz Franciszek zamówił składający się ze 120 sztuk serwis porcelanowy, w tym między innymi 60 talerzy deserowych z widokiem i 24 tak zwane „talerze panoramiczne“ jedyne w swoim rodzaju pod względem jakości jako talerze głębokie. Wybrane w tym celu motywy miały zarówno charakter patriotyczny, jak i romantyczny. Między złotymi paskami dekoracyjnymi goście mogli patrzeć na ziejące lawą wulkany, krajobrazy lodowcowe lub na imponujące przykłady wiedeńskiej architektury – na każdym talerzu umieszczono po trzy widoki z Austrii, Szwajcarii i Włoch, wykonane według starych rycin przez najlepszych malarzy porcelany. Prace nad talerzami trwały pięć lat.

24 Patery ze zbioru nowofrancuskich pater dekoracyjnych (arena)

W atrium ustawiono wykonane z połączanego brązu patery, które wypełnione słodyczami, zdobiły cesarski stół. Stanowią one część nowofrancuskich pater dekoracyjnych należących do młodego cesarza Franciszka Józefa.

25 Aleksander Lotaryński i jego zbiory porcelany imari
Dzięki księciu Karolowi Aleksandrowi Lotaryńskiemu w zbiorach sreber stołowych znalazła się interesująca i bogata kolekcja wschodnioazjatyckiej porcelany z okresu około 1700 r.

Karol Aleksander był młodszym bratem cesarza Franciszka Stefana, małżonka Marii Teresy. W 1744 r. poślubił on jedyną siostrę szwagierki, Marię Annę. Młoda para przeprowadziła się do Brukseli, gdzie Karol Aleksander objął godność namiestnika Niderlandów. Ksiązę oddawał się namiętnie kolekcjonerstwu, co jednakże wpędziło go w znaczne długi. Po śmierci księcia zarządcą spadku został jego siostrzeniec, cesarz Józef II, który oddał większą część zbiorów zmarłego na aukcję w Brukseli. Cenna kolekcja porcelany imari znalazła się jednak na dworze wiedeńskim.

Niektóre z zachowanych eksponatów są przykładem interesującej symbiozy między kulturą wschodnioazjatycką i europejską. Są to porcelanowe naczynia z Japonii i Chin, które europejscy złotnicy opracili w srebro i zaadaptowali do dworskiego użytku. Do tego typu obiektów należą między innymi oprawione w srebro talerze i naczynia, ozdobione wzorami w kolorach niebieskim, czerwonym i złotym, typowych dla porcelany japońskiej owej epoki, której nazwa pochodzi od japońskiego portu Imari, gdzie dokonywano załadunku cennego towaru na statki. Zastawa stołowa przedstawiająca skalisty krajobraz jest prawdopodobnie dziełem wiedeńskich złotników. Przez otwory w srebrnym pniu drzewa wydobywały się pachnące opary, a także w owocach wykonanych z chińskiej emalii kryły się esencje, roztaczające przyjemne wonie.

26 Zestaw sztucców podróжных cesarzowej Marii Teresy

Zachowany zestaw sztucców podróжных należał do szczególnie osobistych przedmiotów cesarzowej Marii Teresy. Sporządzono go specjalnie dla władczyni, która nigdy się z nim nie rozstawała. Do zestawu należały: nóż, widelec, widelec do podawania mięs i łyżka oraz kubeczek na jajko, łyżeczka do jajka i do wydobywania szpiku z kości oraz puszceczka na sól. Sztucce te wykonane są ze szczerego złota i pochodzą z połowy XVIII wieku. Dopiero u schyłku XVIII wieku pojawiły się kompletne sztucce stołowe, zestawy przeznaczone dla 12, 24, 36 i więcej osób. Każdorazowa ilość odpowiadała liczbie apostołów lub była ich wieloczynem. Te zestawy o jednolitym wzornictwie zastąpiły osobiste, unikalne w formie sztucce cesarskiej rodziny.

27 Wiedeńskie cesarskie srebrne zastawy stołowe

Dlaczego nie zachowały się prawie żadne eksponaty dworskich sreber stołowych z wcześniejszych wieków? Z dwóch powodów: po pierwsze stołowe srebra przetapiano bez skrupułów i przerabiano na nowe zawsze wtedy, gdy były już podniszczone lub nie odpowiadały najnowszej modzie, lub gdy ich właściciel potrzebował pieniędzy. Jednak główną przyczyną przetapiania

niemalże wszystkich srebrnych przedmiotów na monety w Austrii pod koniec XVIII wieku były wojny napoleońskie i związane z tym potrzeby finansowe cesarstwa. W tej sytuacji nie czyniono żadnych wyjątków i również dworskie srebra stołowe podzieliły ten los. Srebrne nakrycia zastąpiono porcelanowymi serwisami pochodzącymi z manufaktury wiedeńskiej. Dopiero w latach 1830-1835 zapoczątkowano na wiedeńskim dworze stopniowo powrót do srebrnych zastaw. Wykonanie serwisu złonowo Stefanowi Mayerhoferowi, a później Mayerhofer & Klinkosch względnie J.C. Klinkosch, zajmowali się uzupełnianiem i powiększaniem dworskiej zastawy, która znacznie rozrosła się po zaślubinach cesarza Franciszka Józefa z bawarską księżniczką Elżbietą w 1854 r.

28 Angielski serwis deserowy Mintona

Ten składający się ze 116 części serwis deserowy pochodził z angielskiej manufaktury porcelany Minton i należał do najwspanialszych eksponatów na Wystawie Światowej w Londynie w 1851 r. Nagrodzono go najwyższym wyróżnieniem za estetyczne wykonanie. Zakupiła go angielska królowa Wiktoria i następnie w dowód przyjaźni podarowała część serwisu cesarzowi Franciszkowi Józefowi. Tego kruchliwego dzieła sztuki, z ozdobnymi nieglazurowanymi figurkami biskwitowymi i małymi kubeczkami do angielskiego sosu jajeczno-śmietanowego, dwór wiedeński nigdy nie używał. Kruchliwość tworzywa spowodowała, że tego luksusowego wyrobu nie można było wykorzystać zgodnie z celem przeznaczenia.

W tym pomieszczeniu kończy się trasa zwiedzania ekspozycji dworskich sreber stołowych. Proszę udać się teraz na główną kondygnację Hofburga, gdzie czekają na Państwa Muzeum cesarzowej Sisi oraz historyczne apartamenty cesarza Franciszka Józefa i cesarzowej Elżbiety.

29 Schody cesarskie

Ozdobione przepyszными lśniącymi sztukateriami i połączanymi wazami z brązu schody cesarskie prowadzą nas - jak niegdyś cesarza Franciszka Józefa - na główną kondygnację Hofburga. Hofburg był przez ponad sześć stuleci rezydencją Habsburgów i tym samym sercem Świętego Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego. Oprócz swojej funkcji jako siedziby władcy i centrum administracyjnego budowla ta była przede wszystkim zimową rezydencją rodziny cesarskiej - natomiast większość lata od XVIII wieku dwór spędzał w pałacu w Schönbrunnie.